יא א ב מייי פ״ג מהלכו׳ עדות הלכה ה סמג עשין קנ טוש״ע חו״מ סימן כט סעיף ח:
יב ג ד מיי׳ פט״ו מהל׳ סנהדרין הלכה ח סמג עשין קג:

[מגילה ג. עירובין סג:]

[עירובין שם מגילה שם]

אמר לו אמש ביטלתם כו׳ עתה בחתי דרשי׳ מדקאמר ליה עתה בחתי מכלל דמילתא אחריתי א״ל דמהדר ליה עתה בחתי אמש היום כשהעריב בין הערביים קרי ליה כמי אמש שהין זה אצל נשון ערבית: **ועכשיו ביטלתם ת״ת**. וכיון דביום לי לתם יכולין לעסוק בתורה מתמת עסקי מלחמות גרילים אתם לעסוק בתורה בלילה והיה לך לשכב בגלגל שעם המחנה ולא במטר: **עתה בחתי**. על שם עכשיו בחתי ליפרע מיד מזהר יהושע ולא הוסיף עוד לבא במטר בלילה לכך נאמר בני וילן יהושע בלילה ההוא בתוך העמק שלן בעומקה של תורה: **אביך האמורי**. תרח ואבותיו מכנען באו: **אמר רוח פסקונית**. [ב]גבריאל: **אתם מכלים אותם**. שאתה קורא אותם אמורי ואיתיו: **ריבך ריב אם רעך**. אם יש לך להוכיח את ישראל הוכיחו בעצמם וסוד של אברהם ושרה אל תגל לבזותם פן מה תעשה בבואם אברהם ושרה לפניך ואומרים מה חטאנו לך שאתה מכלימנו: **ומי שיש ליה רשותא**. לגבריאל כולי האי להביא דברים כלפי מעלה: **כיון שמוגר**. שאין לו רשות לבקש רחמים (ח)כיון שגברה חימה: **שוב*. אין מלאך אחר פותח בבקשה כי לא יועיל: **היערוך שועך לא בצר**. כך היו אומרים חביריו לאיוב כלום הקדמת שועך לא בצר עד לא באה הצרה אם היית עושה כן היו הכל מאמינים את כחך: **כל המאמץ עצמו בתפלה מלמטה אין גריס**. יכולים להסתיר מלמעלה: **לעולם יבקש אדם רחמים שיהו הכל מאמינים אם כחו**. שיסייעוהו מלאכי השרת לבקש רחמים ושלא יהו לו מסתיגים מלמעלה והכי משמע היערוך שועך אם באתה לערוך שועך כזאת תערוכהו לא בצר שלא יהו לך גריס ושהכל יהו במאמני כחך: **זמרי**. הוא עכן כדמפרש לקמיה וכולהו הכתוב עם שאר *אחיו שהיו לדיקים: **כתיב זמרי וכתיב עכן**. הכא קתניב לבני זרח ולא כתיב עכן (ויהושע ז) כתיב ויקח יהושע את עכן בן זרח אלמא בריה הוא: **רב ושמואל**. דאמרי תרוייהו הוא עכן הוא זמרי חד אמר עכן שמו כו׳: **מעשה זמרי*. טאם כדאמרן לעיל בא על נערה המאורסה ועוד שנעשו ונפו ישראל בעוונו כמו שנעשו על ידי זמרי דמתו עשרים ואربעה אלף וכאן רובה של סנהדרין: **עיכן**. גלגל עליהם פקודות עוונותיהם כעכנא ז שמתגלגלת בהיקף עגול: **וינקו**. ומאי איכפת לן דקאמרו רבנן דת״כ כל אדם אומר כן ומשני שלא להוציא לעז כו׳: **אי אפשר*. שכבר נגמר הדין: **וכי כל כמיניה*. וכי נאמן הוא דתשדינן ליה לסהדי למימר יהא קולר תלוי בצואר עדים: **כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד דכר המכחיש את הראשון דכתיב (ויקרא ה) אם לא יגיד והגהה קמייתא קפיד קרא ואפי׳ מיתשדינהו נמי לא מיבעי דאיכא למימר דהאי

[עי׳ מ״ש רש״א בח״ת על דברי רש״י לקמן אלמא כריש הוא ונע״ק]

רבינו חננאל

משתחוה לו ומסקנא דשמעתא דתלמוד תורה גדול מחקרבת תמידין: **פי׳** רוח פסקונית מלאך הוא כדכתיב עושה מלאכיו רוחות ואבר ר׳ יוסי ב״ר חנינא שלש שמות יש לו. פסקונא שנתנה לו רשות לפסוק דברים. אמסון שאיבסה עוונותיהן של ישראל. סגרון כיון שסוגר שוב אינו פותח. א״ר אליעזר לעולם יקרים אדם תפלה לצרה שנאמר היערוך שועך לא בצר שאילמלא לא הקדים אברהם אבינו תפלה [לצרה] בין בית אל ובין העי לא נשתייר משונאיהם של ישראל שריד ופליט: **אמר** ר׳ יוחנן [לעולם] יבקש אדם רחמים שיהא הכל מאמצין כחו שנאמר וכל מאמיצי כח ומינין שכיסר לו וידוויו שנאמר יעכרך ה׳ ביום הזה היום הזה אתה עכור ואינך עכור לעתה״ב כו׳: [גרסינן בירושלמי] שור היוצא ליסקל ונמצאו

*) [גי׳ הערוך בעכך בעיא ובההוא מעשה דבעיא ההוא מוכסא עכ״ל ברש על מלא דבעיא לא סיים כלום ומצוה לפרשו על נכון] ועי׳ בירושלמי פ״ו הלכה ט ושם המוכסן שם כר מעיין ותמצא שם שנוייס רבים מפרטי המעשה שהביא רש״י כאן

עדיו זומטין ר׳ יוחנן אמר כל הקורה בו זכה וריש לקיש אמר הפקר פעות הוא וכן עבד היוצא ליסקל והקדישולו בעלים ונמצאו עדיו זומטין ר׳ יוחנן אמר זכה לעצמו ריש לקיש אמר פעות הוא ואם אינו יודע להתורות אומרים לו תהא מיתתי זו כפרה על כל עוונותי כו׳: **ת״ר** מעשה באחד שיצא ליהרג אמר אם יש לי עון זה לא תהא מיתתי כפרה על כל עוונותי ואם אין בי עון זה כו׳. ירושלמי שמעון בן שטח היו ידיו חסומות. אתת סיעת ליצנין ואסחידו על בריה עידות מכוונת וגנמר דינו מי נפק למיתקטל אמרי ליה מרי שקרין אנן בעי אבוה מהוריה א״ל אבא אם בקשת להיות תשועה על ידיך עשה אותי כאיסקופא. מעשה בחסיד שהיה מהלך בדרך וראה שני בני אדם נוקקין לכלבא. אמרו אנן ידענן בהאי חסיד אול ומסהיד עלן ומן דוד קטיל לן אלא נקדמיה ונסהיד עליה נגמר דינו ליהרג. הוא שאמר דור הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי מחרבו של אוריה ומכלבו של חסיד: **ר׳** יהודה בן פזי סלק לעליותא דבי מדרשא וראה ב׳ בני אדם נוקקין זה לזה. אמרו לו ר׳ הב דעתך דאת חד ואנן תרי: דאיש

[עי׳ תוספות עירובין סג: ד״ה מיד ותוס׳ מגילה ג. ד״ה וילן]

[כתובות יח: ב״ב קסח. מכות ג.]

סוטה נג:

מלפניו והאשה מלפניה ומאחריה דברי רבי יהודה וחכ״א* האיש נסקל ערום ואין האשה נסקלת ערומה: גמ׳

א״ל אמש ביטלתם תמיד של בין הערביים ועכשיו ביטלתם תלמוד תורה על איזה מהן באת א״ל עתה באתי מיד °וילן יהושע בלילה ההוא בתוך העמק ואמר רבי יוחנן מלמד שלן בעומקה של הלכה *אמר שמואל בר אוניא משמיה דרב גדול תלמוד תורה יותר מהקרבת תמידין שנאמר °עתה באתי אמר ליה אביי לרב דימי האי קרא במערבא במאי מוקמיתו ליה °אל תצא לריב מהר פן מה תעשה באחריתה בהכלים אותך רעך ריבך ריב את רעך וסוד אחר אל תגל בשעה שאמר לו הקב״ה ליחזקאל °לך אמור להם לישראל אביך האמורי ואמך חתית אמרה רוח פסקונית לפני הקב״ה רבש״ע אם יבואו אברהם ושרה ויעמדו לפניך אתה אומר להם ומכלים אותם ריבך ריב את רעך וסוד אחר אל תגל ומי אית ליה רשותא כולי האי אין דא״ר יוסי ברבי חנינא שלש שמות יש לו פיסקון איטמון סיגרון פיסקון [א] שפוסק דברים כלפי מעלה איטמון שאוטם עונותיהן של ישראל סיגרון כיון שסוגר שוב אינו פותח °היערוך שועך לא בצר א״ר אלעזר °לעולם יקדים אדם תפלה לצרה שאילמלא * (לא) הקדים אברהם תפלה לצרה בין בית אל ובין העי לא נשתייר מרשעי ישראל שריד ופליט ריש לקיש אמר כל המאמץ עצמו בתפלה מלמטה אין לו צרים מלמעלה ר׳ יוחנן אמר לעולם יבקש אדם רחמים שיהו הכל מאמצין את כחו ואל יהו לו צרים מלמעלה: מנין שכיפר לו וידויו וכו׳: תנו רבנן מנין שכיפר לו וידויו שנאמר °ויאמר לו יהושע מה עברתנו יעברך ה׳ היום הזה היום הזה אתה עכור ואי אתה עכור לעולם הבא וכתיב °ובני זרח זמרי ואיתן והימן וכלכל ודרדע כולם חמשה מאי כולם חמשה *כולן חמשה הן לעוה״ב כתיב זמרי וכתיב עכן רב ושמואל חד אמר עכן שמו ולמה נקרא שמו זמרי שעשה מעשה זמרי וחד אמר זמרי שמו ולמה נקרא שמו עכן שעיכן עונותיהן של ישראל: אם אינו יודע להתוודות כו׳ רבי יהודה אומר כו׳ לנקות עצמן: וינקו עצמן כדי שלא להוציא לעז על בתי דינין ועל העדים ת״ר *מעשה באדם אחד שיצא ליהרג אמר אם יש בי עון זה לא תהא מיתתי כפרה לכל עונותי ואם אין בי עון זה תהא מיתתי כפרה לכל עונותי וב״ד וכל ישראל מנוקין והעדים לא תהא להם מחילה לעולם וכששמעו חכמים בדבר אמרו להחזירו אי אפשר שכבר נגזרה גזירה אלא יהרג ויהא קולר תלוי בצואר עדים פשיטא כל כמיניה לא צריכא דקא הדרי בהו סהדי וכי הדרי בהו מאי הוי **כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד לא צריכא דאע״ג דקא יהבי טעמא למילתייהו*) (כי ההוא מעשה דבעיא מיכסא): **מתני׳** יהיה רחוק מבית הסקילה ארבע אמות מפשיטין אותו את בגדיו האיש מכסין אותו מלפניו והאשה מלפניה ומאחריה דברי רבי יהודה וחכ״א* האיש נסקל ערום ואין האשה נסקלת ערומה: גמ׳

יהושע ח

יהושע ז

יהושע ז

יהושע ז

מסורת השס

גמ׳ פרק אחד. כלומר מעטו ממנו מלפניו ויש לומרים פרק חמישי בגד ולשון פרק בתרוייהו ליתני טוורלע״ן: **ולא לוקה.** דלאין לאסה נסקלת ערומה: **ור׳ יהודה.** אמר לך לאו לאו למעוטי אשה אחת אלא לאוהרויי לן דנסקל ערום דמאוהו נפקא לן בלא כסותו: **לא שנא הוא ולא שנא היא.** שהרי אין כאן תורה אור מיעוטו והשוה הכתוב *אין לאשה לכל מיתות שבתורה: **לסרסורא.** שמא יתנו בה עיניהם ויבואו לידי הרהור דלו לאו האי טעמא הוי דלרבנן לא אצרכה קרא להפשיטה נעביד לה אלן כדי שתמות מהר: **בבגדיה.** של סוטה: **נקרעו.** כדרך ב״ר הנקרעים: **נפרמו.** קרע משוה כל כל כל כאן ולכאן ולחתיכות קטנות: **ופוחר אם שערה.** קלעי שערה: **ונוסרו כל הנשים.** ואם לא היו מקלקלין אותה אין כאן איסור אם תלת זכאה ואנו מתכוונים לביישה ואפילו היא זכאה שלא נטמאה מכל מקום פרוצה היתה שהרי קינא לה ונסתרה: **הכא.** דמיקטלא אין ייסור גדול מזה וטעמא לאו משום הרהור היא: **מיתה יפה.** ולא תבזהו: **בזיוני דאינש עדיף ליה.** כלומר גדול בזיונו טפי מניחא דגופיה הלכך נוח לה שתיסקל בלבושה ותשתרף למות ואינו״ג דאיכא לעערא דגופא ולא תבזה אותה להפשיטה הלכך זו היא בריירת מיתה יפה: **ניחא דגופא עדיף ליה.** גדול בזיונו טפי מבזיוני הלכך כשתפשיטנה זו היא יפה לה: **מתני׳ היה גבוה שתי קומות.** ומפילו משם לאדן: **וקומה על מתניו.** כשהוא מושכב פרקדן הוא מגונה יותר: **גמ׳ תנא וקומה שלו.** שהיה מפילו מעומד ולא מיושב: **ומי בעינן כולי האי.** דבלאו הכי ליכא שיעור מיתה: **מה בור שהוא כדי להמית.** משנה היא בבבא קמא (דף כ:) אחד החופר בור ואחד החופר שיח ומערה חייב בנפילת שור וחמור אם כן למה נאמר בור מה בור שיש בו כדי להמית והיינו עשרה טפחים דשתה בור אינו פחות מעשרה טפחים אף כל שיש בו כדי להמית ומאי ניהו עשרה טפחים היו פחותין מכאן ונפל לתוכן שור וחמור ומת פטור אלמא עשרה הוי שיעור להמית: **מיפה יפה.** שיעות מהר: **מינוול.** אם גבוה יותר מדאי מתפזר גופו ואבריו מתפרקין וכריסו נבקעת: **מניין שבדחייה.** נידונו הנוגעים בהר סיני ת״ל ירה לא תגע וגו׳: **ירה.** לשון השלכה כמו (שמות טו) ירה ביים ומשמעות דרש ולא ריבויא: **מניין.** שסקילה אבנים הוזכרה שם ת״ל סקול דהוא לשון אבנים כדכתיב (דברים כב) וסקלוה (כל) אנשי עירה באבנים: **ומנין שבסקילה ובדחייה.** אם הולך לשתיהן כגון שדחפוהו ולא מת: **ת״ל כי סקול יסקל או ירה יירה.** ריבויא הוא דאי חדא מיניהו דווקא קאמר אם הא אם הא ליכתוב כי סקול אם ירה מדכתיב הני לרבויי כתבינהו: **אלא מה בדחייה יצא.** לכך נאמר אם לחלק: **ומניין שאף לדורות.** כל חייבי סקילה תהא דחייה שם: תלמוד

אשה לאיש כ״ל

[סוטה כב: לעיל מג. ע״ש]

[סוטה ת. כל הסוגיא]

שם ז.

גליון השי״ס

רש״י ד״ה הפכו וכו׳ כשהוא מושכב. עי׳ תשובת שבות יעקב ח״א סימן ד׳:

[סוטה ת. ע״ש]

[סוטה שם לקמן נב. פסחים עב. כתובות נז. נ״ק נא.]

[לקמן נב. נ״ק נא.]

ג״ז שם [תוספ׳ פ״מ]

[נ״ק נ:]

[דברים כב]

ויקרא כ״ד

[דברים כב]

[ויקרא כ״ד]

[שמות ט״ז]

[ג״ל ומניין רש״ל]

[דף נט.]

גמ׳ *תנו רבנן האיש מכסין אותו פרק אחד מלפניו ואשה שני פרקים בין מלפניה בין מלאחריה מפני שכולה ערוה דברי ר׳ יהודה וחכמים אומרים האיש נסקל ערום ואין האשה נסקלת ערומה מאי טעמייהו דרבנן אמר קרא *ורגמו אותו מאי אותו אילימא אותו ולא אותה והכתיב °והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא אלא מאי אותו אותו בלא כסותו הא אותה בכסותה רבי יהודה אומר אותו בלא כסותו לא שנא איש ולא שנא אשה *למימרא דרבנן חיישי להרהורא ורבי יהודה לא חייש להרהורא והא איפכא שמענא להו *דתנן *הכהן אוחז בבגדיה אם נקרעו נקרעו ואם נפרמו נפרמו עד שמגלה את לבה וסותר את שערה רבי יהודה אומר אם היה לבה נאה לא היה מגלהו ואם היה שערה נאה לא היה סותרו אמר רבה התם היינו טעמא שמא תצא מב״ד זכאה ויתגרו בה פירחי כהונה הכא *הא מקטלא וכי תימא אתי לאיתגרויי באחרנייתא *אמר רבה גמירי אין יצר הרע שולט אלא במי שעיניו רואות אמר רבא דר׳ יהודה אדר׳ יהודה קשיא דרבנן אדרבנן לא קשיא אלא אמר רבא דרבי יהודה אדר׳ יהודה לא קשיא כדשנין דרבנן אדרבנן נמי לא קשיא אמר קרא °ונוסרו כל הנשים ולא תעשינה כזמתכינה הכא אין לך ייסור גדול מזה וכ״ת ליעביד בה תרתי *אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר קרא °ואהבת לרעך כמוך ברור לו מיתה יפה לימא דרב נחמן תנאי היא לא דכולי עלמא אית להו דרב נחמן והכא בהא קמיפלגי מר סבר בזיוני דאינש עדיפא ליה טפי מניחא דגופיה ומר סבר ניחא דגופיה עדיף מבזיוני: **מתני׳** °בית *הסקילה היה גובה שתי קומות אחד מן העדים דוחפו על מתניו נהפך על לבו הופכו על מתניו ואם מת בה יצא ואם לאו השני נוטל את האבן ונותנו על לבו אם מת בה יצא ואם לאו רגימתו בכל ישראל שנאמר °יד העדים תהיה בו בראשונה להמיתו ויד כל העם באחרונה: **גמ׳** *תנא וקומה שלו הרי כאן שלש ומי בעינן כולי האי ורמינהו *מה בור שהוא כדי להמית עשרה טפחים אף כל כדי להמית עשרה טפחים אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר קרא °ואהבת לרעך כמוך ברור לו מיתה יפה אי הכי ליגבהיה טפי משום דמינוול: אחד מן העדים דוחפו: תנו רבנן מניין שבדחייה ת״ל °ירה ומנין שבסקילה ת״ל °סקל יסקל או ירה ומנין שבסקילה ובדחייה ת״ל °סקל יסקל או ירה ומנין °שאם מת בדחייה יצא תלמוד לומר או ירה יירה *מניין שאף לדורות כן ת״ל

הא לאותו בכסותה. לאו מקרא דריש דהא ליכא מיעוטא לכי לאותו אילעזריך למידרש בלא כסותו אלא הייט טעמא כדמפרש משום הרהורא או משום בזיונא: **אלא** במה שעיניו רואות. והא דאמר סוף פ״ק דמגילה (דף טו:) כל האומר רחב רחב מיל נקרי האמר התם ביודעה ומכירה: **ברור** לו מיתה יפה. י״מ משום דלרעך כמוך לא שייך מחיים דחייך קודמין *וי״מ משום דכתיב ברישיה דקרא לא תקום ולא תטור ולשון נקימה הייט מיתה כדאמרינן לקמן בפ׳ אלו נקבים מיתות (דף נב:) גבי נקוס ינקם כשהוא אומר והכאתי עליכם חרב כו׳:

ורמינהי מה בור. הא דפריך משור אחדם משום דהתם נמי דרשינן שור ולא אדם: **מה** בור שיש בו כדי להמית. בב״ק (דף כ:) פ״ה משום דסתם בור עשרה וקשה לר״ת אדרבה סתם בור יותר מעשרה כדאשכחן ביוסף וירמיה שהושלכו לבור וכדאשכחן בבור שמילא שמעאל בן נתניה חללים וכאן פירש דסתם בור אינו פחות מי׳ מיהו קשה דפריך ברישא ב״ק (דף ג. ושם) אילימא אב״ו ותולדה ט׳ לא ט׳ כתיבי ולא עשרה כתיבי ומשני והמת יהיה לו אמר רחמנא וקים להו לרבנן דעשרה מיתה עבדי תשעה ניזקין עבדי מיתה לא עבדי אלמא מהתם ילפינן ומפר״ת דסתם בור הוי יותר מעשרה ותרוייהו צריכי דאי כתב רחמנא והמת יהיה לו ה״א בכל ענין שיעות אפילו בפחות מי׳ כתב רחמנא בור ואי כתב רחמנא בור ה״א בעמוק כ״כ דאי אפשר שלא ימות בו כתב רחמנא והמת יהיה לו ברור למות בו דהייט עשרה דקים להו לרבנן דעבדי מיתה והא דפריך התם סוף סוף זה אב למיתה וזה אב לניזקין אע״ג דט׳ לא כתיבי כלל סברא הוא כי היכי דעשרה אב למיתה משום דיש בו כדי להמית תשעה נמי אב לניזקין דיש בו כדי להזיק אי נמי משום דכתיב תרי זימני בור כי יפתח שיש בור או כי יכרה שיש בור (שמות כא) דדרשי בירושלמי אחד בור למיתה ואחד בור לניזקין: **מניין** שבדחייה. סקילה נאמר תחילה בפסוק ואפילו הכי עבדינן לה לבסוף משום דאשכחן קראי דסמוך סקילה למיתה דכתיב (דברים יז) וסקלתם באבנים ומתו*: **מניין** שאף לדורות כו׳. אפילו לרב דיליף דורות משעה ברישא הקומץ רבה (מנחות דף יט: ושם) אינמריך קרא לרבויי הכא לדורות דה״א סיני שאני והא דאמרינן בפ׳ טבול יום (זבחים דף קא.) דאמר ליה אהרן למשה שמא לא שמעת שהותרה אינמיות אלא בקדשי שעה ולא בקדשי דורות ה״ק שמא לא תאמר לך בפירוש וא״ת למאן דלא יליף ברישא הקומץ רבה *(שעה מדורות) האמר בזבחים בפ׳ קדשי קדשים (דף ס.) מזבח שנפגם אין אוכלים בגינו שיריי מנחה שנאמר ואכלה מצות אצל המזבח וכי אצל המזבח אוכלים אלא בזמן שהוא שלם ולא כשהוא חסר והוא קרא במילואים כתיב וי״ל התם ילף טפי משום דאשכחן גבי הקרבה לדורות כיולא בהן דדרשינן התם לענין מייה* מזבח שנפגם כל הקדשים שנשחטו עליו פסולין שנאמר וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך וכי עליו זובח אלא בשהוא שלם ולא כשהוא פגום:

[ג״ל דורות משעה]

[דף יט.]

[ופ״ע תוס׳ פסחים ז: ד״ה אבל כמר]

מסורת

יג א מיי׳ פ״ג מהלכות סוטה הלכה יא סמג עשין כד:

יד ב מיי׳ פט״ו מהלכות סנהדרין הלכה ח סמג עשין קא:

[תוספ׳ פ״ע] סוטה ת.

[ב״מ כב.]

טו ג מיי׳ פי״ב מהלכות נזקי ממון הלכה י סמג עשין סח עוד שו״ע חו״מ סימן תי סעיף ו:

טז ד מיי׳ פט״ו מהלכות סנהדרין הלכה ח סמג עשין קא:

עין משפט נר מצוה

רבינו חננאל

האיש מכסין אותו מלפניו והאשה מלפניה ומאחריה דברי ר׳ יהודה וחכ״א אין האשה נסקלת ערומה ואקשי׳ למימרא מאי דר׳ יהודה לא חייש להרהורא ורבנן חיישי להרהורא והא בענין סוטה איפכא שמענא להו דתנן וכהן אוחז בבגדי׳ אם נקרעו נקרעו אם נפרמו נפרמו עד שהוא מגלה את לבה כולה ר׳ יהודה אומר אם היה לבה נאה לא היה מגלהו כו׳ ושני רבא התם בענין סוטה חיישי׳ ששא תצא מב״ד זכאה ויתגרו בה פרחי

כהונה כו׳ שאר השמועה פשוטה היא: [**מתני׳**] **בית** הסקילה היה גבוה שתי קומות כו׳ תנא וקומה שלו הרי כאן שלש איני והא תנן בפרק שור שנגח מה בור שהוא כדי להמית עד עשרה טפחים אף כל שהוא כדי להמית עד עשרה טפחים הנה ר׳ טפחים דיי כדי להמית ופירוק רב נחמן בענין להמיתו במהרה כדי שלא יצטער לפיכך מגביהין אותו ג׳ קומות ואם תאמר אי הכי ליגבהיה טפי חיישינן שמא תיבקע כרסו ויצאו בני מעיו לחוץ ויבא לידי ניוול. ירושלמי פריקי בין הנסקל לנופל מדעת לנופל הכי אינו דומה נופל מדעת לנופל שלא מדעת משמיה דר׳ יאשיה אמרי אינון דחבטין תורא בחיילא אין בו משום ריסוק אברים קמיי ר׳ פינחס חבטו תורא בחייליה אמר לון בחייכון שרוניה שרוניה וקם וערק אמר ברוך שבחר בחכמים ובדבריהם שאמרו אילין דחבטין תורא בחייליה אין בו משום ריסוק אברים: **ומניין** שמעון סקילה שנאמר סקול יסקל ומנין שמעון דחייה שנאמר ירה יירה סקול יסקל זו סקילה ירה יירה זו דחייה ומנין שמעון ב׳ דחיות ת״ל יירה. ת״ר מנין שאף לדורות כן שנאמר כי סקול יסקל או ירה יירה ואם לאו נוגל האבן ונותנה

משום דהוי רוצח וגואל הדם שני כתובים הבאים כאחד . ומאן דאמר מלמדין מיכא עיר הנדחת דדרשינן בפ' אלו מציאות (ב"מ דף לח:) מדכתיב הכה תכה ונסקלין נמי בפ' ארבע מיתות (לקמן דף נג:) דרשינן מדכתיב מות יומתו דמיהם בס וא"ת בפרק אלו הנשרפין (לקמן דף עט:) דתנן חייבי מיתות שנתערבו זה בזה יהרגו בקלה ואמר בגמרא* שמע מינה מותרה לדבר חמור הוי מותרה לדבר קל הקל והיכי דייק מינה דשאני התם דמיתתם בכל מיתות שיכול כיון דחייב מיתה וי"ל דדייק מדקתני כל חייבי מיתות אפי' הכי דלא דרשי

הכי אי נמי *טורח שאני : **אין** לו בהן יד . וכגון שנקטעה משמנקיק לטומאה דאי קודם לכן הא אפילו שמואל דבעי קרא כדכתיב מודה בעדים גידמים כדאמר לעיל ויש תימה היכי דייק מהכא דבעי קרא כדכתיב דילמא שאני (*התם) דכתיב תהיה דדרשינן *מיניה לעבד כל מילי :

רבי אליעזר אומר נותן על מקומו . כך מתניתין מיתניא ליפכא בפ"ג מיכן (גיר מו:) בסופו וכיצד ביולא בהן בהיא שמעתתא גופא פלוגתא דב"ש וב"ה דגיר ממולט מיתניא ליפכא בפ' הוליאו לו (יומא דף סא: וסס) וכן בהיא פירקא (גיר דף לה:) פלוגתא דתנאי ורבא דזג ורבנן ליפכא [בפסחים] (דף מה:) ופלוגתא דתנאי ורבא בידים שאין מוכיחות בפ' בתרא דגיר (ד' סב. וסס) ליפכא בפ"ק דנדרים (ד' ה:) ופלוגתא דרבה ורב חסדא בפ"ק דבכורות (ד' ג. וסס) דמיפה מיה ליפכא בפ"ק דתמורה (ד' יפ: וסס)* : בכל מיתה שאתה יכול להמיתו ת"ל מות יומת המכה מכל מקום שאני התם דאמר קרא מות יומת וליגמר מינה משום דהוה רוצח וגואל הדם שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאין כאחד *אין מלמדין רוצח הא דאמרן גואל הדם מאי היא דתניא גואל הדם ימית את הרוצח *מצוה בגואל הדם ומניין שאם אין לו גואל שב"ד מעמידין לו גואל שנאמר בפגעו בו מכל מקום א"ל מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי *ומי לא בעינן קרא כדכתיב והתנן *היה אחד מהן גידם או אילם או חיגר או סומא או חרש אינו נעשה בן סורר ומורה שנאמר ותפשו בו ולא גידמין והוציאו אותו ולא חיגרין ואמרו ולא אילמין בננו זה ולא סומין אינו שומע בקולנו ולא חרשין מאי טעמא לאו משום *דבעינן קרא כדכתיב לא שאני התם דכוליה קרא יתירא הוא ת"ש *אין לה רחוב אין נעשית עיר הנדחת דברי רבי ישמעאל ר' עקיבא אומר אין לה רחוב עושין לה רחוב עד כאן לא פליגי אלא דמר סבר רחובה דמעיקרא בעינן ומר סבר רחובה דהשתא נמי כדמעיקרא דמי אבל דב"ע בעינן קרא כדכתיב תנאי היא *דתנן אין לו בהן יד בהן רגל אזן ימנית אין לו טהרה עולמית רבי אליעזר אומר נותן על מקומו ויוצא רבי שמעון אומר *נותן על שמאלו ויוצא : **מתני'** כל הנסקלין נתלין דברי רבי אליעזר וחכ"א אינו נתלה אלא המגדף והעובד ע"ז האיש תולין אותו פניו כלפי העם והאשה פניה כלפי העץ דברי רבי אליעזר וחכ"א *האיש נתלה ואין האשה נתלית אמר *(להן) רבי אליעזר והלא שמעון בן שטח תלה נשים באשקלון אמרו לו שמונים נשים תלה ואין דנין שנים ביום אחד : **גמ'** ת"ר כי קללת אלהים תלוי מה מקלל זה שבסקילה אף כל המומתין נתלין ת"ל כי קללת אלהים תלוי מה מקלל זה שכפר בעיקר אף כל שבסקילה דברי רבי אליעזר וחכ"א מה מקלל זה שכפר בעיקר אף כל שכפר בעיקר במאי קא מיפלגי רבנן דרשי כללי ופרטי רבי אליעזר דריש ריבויי ומיעוטי רבנן דרשי כללי ופרטי והומת ותלית כלל כי קללת פרט אי הוו מקרבי להדדי אמרינן אין בכלל אלא מה שבפרט *הני אין מידי אדרינא לא השתא

מיעוטי במקלת שמתחילה היה משמע כל דבר וכא המיעוט ומיעט משמעו שלא תאמר הכל במשמע שלא כגון זה הכתוב אחריו והלומין לו : אחרי

תורה אור

ת"ל *סקל יסקל : ואם לאו עד השני נוטל את האבן : נוטל והתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר *אבן היתה שם משוי שני בני אדם נוטלה ונותנה על לבו אם מת בה יצא וליטעמיך תיקשי לך היא גופא משוי שני בני אדם נוטלה ונותנה על לבו אלא דמדלי לה בהדי חבריה ושדי לה איהו כי היכי דתיתי מרזיא : ואם לאו רגימתו כו' : והתניא מעולם לא שנה בה אדם מי קאמינא דעביד דאי מיצריך קאמינא אמר מר אבן היתה כו' והתניא *אחת אבן שנסקל בה ואחת עץ שנתלה עליו ואחד סייף שנהרג בו ואחד סודר שנחנק בו כולן נקברין עמו לא צריכא דמתקני ומייתי אחרינו חלופייהו נקברין עמו והתניא *אין נקברין עמו אמר רב פפא מאי עמו עמו עמו בתפיסתו אמר שמואל נקטעה יד העדים פטור מאי טעמא דבעינא יד העדים תהיה בו בראשונה וליכא אלא מעתה עדים גידמין דמעיקרא הכי נמי דפסילי שאני התם דאמר קרא יד העדים שהיתה כבר מיתיבי *כל מקום שיעידוהו שנים ויאמרו מעידין אנו באיש פלוני שנגמר דינו בב"ד פלוני ופלוני ופלוני עדיו הרי זה יהרג תרגמא שמואל בהן הן עדיו ומי בעינן קרא כדכתיב *והתניא מות יומת המכה רוצח הוא אין לי אלא במיתה הכתובה בו מנין שאם אי אתה יכול להמיתו במיתה הכתובה בו שאתה ממיתו בכל מיתה שאתה יכול להמיתו ת"ל מות יומת המכה מכל מקום שאני התם דאמר קרא מות יומת וליגמר מינה משום דהוה רוצח וגואל הדם שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאין כאחד *אין מלמדין רוצח הא דאמרן גואל הדם מאי היא דתניא גואל הדם ימית את הרוצח *מצוה בגואל הדם ומניין שאם אין לו גואל שב"ד מעמידין לו גואל שנאמר בפגעו בו מכל מקום א"ל מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי *ומי לא בעינן קרא כדכתיב והתנן *היה אחד מהן גידם או אילם או חיגר או סומא או חרש אינו נעשה בן סורר ומורה שנאמר ותפשו בו ולא גידמין והוציאו אותו ולא חיגרין ואמרו ולא אילמין בננו זה ולא סומין אינו שומע בקולנו ולא חרשין מאי טעמא לאו משום *דבעינן קרא כדכתיב לא שאני התם דכוליה קרא יתירא הוא ת"ש *אין לה רחוב אין נעשית עיר הנדחת דברי רבי ישמעאל ר' עקיבא אומר אין לה רחוב עושין לה רחוב עד כאן לא פליגי אלא דמר סבר רחובה דמעיקרא בעינן ומר סבר רחובה דהשתא נמי כדמעיקרא דמי אבל דב"ע בעינן קרא כדכתיב תנאי היא *דתנן אין לו בהן יד בהן רגל אזן ימנית אין לו טהרה עולמית רבי אליעזר אומר נותן על מקומו ויוצא רבי שמעון אומר *נותן על שמאלו ויוצא : **מתני'** כל הנסקלין נתלין דברי רבי אליעזר וחכ"א אינו נתלה אלא המגדף והעובד ע"ז האיש תולין אותו פניו כלפי העם והאשה פניה כלפי העץ דברי רבי אליעזר וחכ"א *האיש נתלה ואין האשה נתלית אמר *(להן) רבי אליעזר והלא שמעון בן שטח תלה נשים באשקלון אמרו לו שמונים נשים תלה ואין דנין שנים ביום אחד : **גמ'** ת"ר כי קללת אלהים תלוי מה מקלל זה שבסקילה אף כל שבסקילה דברי רבי אליעזר וחכ"א מה מקלל זה שכפר בעיקר אף כל שכפר בעיקר במאי קא מיפלגי רבנן דרשי כללי ופרטי רבי אליעזר דריש ריבויי ומיעוטי רבנן דרשי כללי ופרטי והומת ותלית כלל כי קללת פרט אי הוו מקרבי להדדי אמרינן אין בכלל אלא מה שבפרט *הני אין מידי אדרינא לא השתא

מקבור תקברנו יתירא נפקא לן לקמן בפירקא (דף מו:) : **בתפיסתו** . בתוך תרבע אמות אבל לא נקברו עמו ממש : **גידמין דכי נמי דפסילי** . ואם כן נימא עדי גידמין פסולין למה לי דנקט נקטעה לאחר מכאן : **יד העדים** . יד שהיתה להם בשעת מיתה אבל גידמין מעיקרא לא מישתמטו מיניה דזו היא יד שלהם : **הרי זה יסרג** . ואע"פ שאין כאן יד עדים הרשעים אלמא לא בעי קרא כדכתיב דלאו דוקא איכתיב אלא למלמד בעלמא : **בהן הן עדיו** . כגון דהכך שנים המעידים עליו שנגמר דינו בבית דין הן הן עדים שהעידו עליו מתחילה ונתחייב על פיהם : **אין לי** . לי לא כתיב אלא יומת : **אלא מיתה הכתובה בו** . סייף כדיליף לקמן [בד' מיתות] (ד' נב:) : **מות יומת** . ריבוייא הוא : **משום דהוי רוצח** . הכידון בבית דין : **וגואל הדם** . כלומר מיתה שגואל הדם ממיתו לרוצח שוגג שיצא חוץ לעיר מקלטו שני כתובין הבאים כאחד כו' : **היה אחד מהן גידם** . אביו או אמו של סורר ומורה : **בננו זה** . משמע שרואין אותו : **ולא חרשין** . שאין שומעין מה שמשיב להם ואינן יודעין אם שמע תוכחתם אם לאו : **כולי קרא יתירא הוא** . דהוה ליה למיכתב והוציאוהו אל שער העיר ההיא וסקלוהו כדכתיב בכל שאר נסקלין ואו לא מידי כל אורך דבריה זה למה : **רבי אליעזר** . לא בעי קרא כדכתיב וכן ר"ש : **מתני' אלא מגדף** . מברך את השם ובגמרא מפרש טעם : **אין דנין שנים ביום א'** . בב"ד ל' משום דלא מצו להפוכי בזכותיה דכל חד חד לריך לבקש ליאות למיתה זו ולמיתה זו ובגמרא מפרש דבשתי עבירות קאמר דאין רליותיהן שוות ושמעון בן שטח שעה הוצרכה לכך שהיו בעוז ישראל פרוצות בכשפים ועשה סייג לשעה ותלאן לפרסומא למילתא ודן את כולם ביום אחד מפני קרוביהם שלא יתקשרו להלין : **גמ' כי קללת אלהים** . מפני שביארך את השם נתלה והעוברים והשבים אומרים מפני מה זה תלוי מפני שבירך את השם וגנאי הדבר כלפי מעלה להיזכר : **מה מקלל בסקילה** . ונתלה דכתיב ביה ותלית אף כל שבסקילה נתלה : **אף כל שכפר בעיקר** . אין לך לרבות אלא העובד ע"ז : **דרשי כללי ופרטי** . דורשין את התורה בכלל ופרט כל מקום שסתם ואח"כ פירש דורשין את האחרון בפרט : **ורבי אליעזר דורשו במיעוט** . ויש חילוק בין זה לזה פרט היינו פירוש הכלל ואין בכלל אלא מה שבפרט ואפילו הדומה לפרט אין מתרבה מן הכלל אבל הדורשו במיעוט לא עקר את הכלל ממקומו אלא

[נ"ל סקל יסקל או ירה יירה כך מוסמך הילקוט]

[ע"ז סכ:]

[הוספת, ס"ע]

[ע"ז מכ:]

[מנחות ה. ודף יט.]

[נ"ל הכא]

[ע"ע תוס, מנחות מה: ד"ה ואיכא דאמרי]

[קידושין כד. וש"נ]

מכות ז. גיטין כח: כט.

[מכות יב.]

כ"מ לא: לקמן עב. ודף עב:

[עי' תוס' סוטה כו. ד"ה דכתיב וכו']

[לקמן עח.]

לקמן קיב.

לקמן פח. גיר מו: ע"ש יומא סא: נגעים פי"ד משנה ע

[נ"ל לרבם]

נ"ח האי

[במשנה דנגעים איתא אם נתן על של שמאל יצא]

סוטה כג.

רבינו חננאל

נותנה על לבו איני והתניא אבן היתה שם משוי שני בני אדם כו' ופרקי' דמדליה חבריה גהדיה ושביק ליה ואבנא בידיה ושדי לה איהו עליה כי היכי דתיתי מרזיא פי' מכח כלומר מנביהין אותה שניהן למעלה ומניחה האחד ביד חבירו וכיון שאין בו כח להורידה מיד משתרבבת מידו ובאה עליו בכח: **תנא** מעולם לא הוצרכו לסקלו באבן שניה וכיון שהיו סוקלין אותו באבן החיא היא היתה נקברת עמו והיו מתקנין אבנים אחרות ומתקנות תחתיה . דתנן אחד אבן שנסקל בו ואחד עץ שנתלה בו ואחד סייף שנהרג בו כולן נקברין עמו לא עמו ממש אלא עמו בתפיסתו פי' בו' אמות דילה כדנרס' מת תופס ר' אשות: **אמר** שמואל נקטעה יד העדים אחר שהעידו פטור דהורג דבעינן יד העדים תהיה בו וליכא אבל אם היו העדים גידמין מעיקרא מקטיל ושני הכא דנקטעה משום דכתיב יד העדים ודייקינן יד שהיתה כבר אבל אם לא היתה כבר לא חיישינן לה איני דבעינן יד העדים ממש והתניא כל מקום שיעידו שנים כי בבית דינו של פלוני ופלוני ופלוני עדיו יהרג ותרגם שמואל בהן הן עדיו ועל פינו נגמר דינו והנה אנחנו ודנים דינו איני דאיתא הא דשמואל דאמר בעינן קרא כדכתיב והא כתיב ברוצח מות יומת הרוצח ומיתתו בסייף וקי"ל כי אם עומד במקום שאין אדם יכול להורגו בסייף שהורגין אותו בחצים או באבנים באיזו מיתה שיכולין להמיתו ולמה לא קאמר כיון שאין יכול להורגו בסייף פטור הוא ושנינן שאני התם דרבי קרא מות יומת המכה מכל מקום . וליגמר שמואל מיניה כשנקטעה יד העדים . ודחי' משום דהוי רוצח וגואל הדם שני כתובין הבאין כאחד רוצח הא דאמרן מות יומת המכה מכל מקום גואל הדם כתיב הוא ימית את הרוצח . ואם אין לו גואל ב"ד מעמידין לו גואל הדם משום דהוה הורגו ואע"פ שאינו גואל הדם אלא במקום גואל הדם ואקשי' למא"ר (ומי) [דלא] בעינן קרא כדכתיב ולא התנן בבן סורר ומורה ותפשו בו ולא גידמין והוציאו אותו ולא חיגרין כו' ודחינן שאני התם דכולה קרא יתירא הוא ותוב אקשינן מרחוב דעיר הנדחת דכולי עלמא בעינן קרא כדכתיב ודחינן תנאי ניגהו דתנן בנגעים פרק אחרון אין לו בהן יד בהן רגל אזן ימנית אין לו טהרה עולמית ר' אליעזר אומר נותן על מקומו ויוצא ר' שמעון אומר נותן על של שמאל ויוצא . תנא קמא סבר בעינן קרא כדכתיב ור' אליעזר ור' שמעון לא בעו קרא [כדכתיב] כל הנסקלין נתלין כו' ת"ר כל הנסקלין נתלין כו' רבנן דרשי תתורה בכלל ופרט כתיב כי יהיה באיש חטא משפט מות והומת ותלית אותו על עץ כלל כל כו' מות בא בפסוק של אחריו ופרט כי קללת אלהים תלוי וזהו המקלל ואם היה הפרט קרוב לכלל היינו דנין אותו אין בכלל אלא מה שבפרט

אהני לרבויי עכו"ם. כך הרחקה שהרחיקם זה מזה למימרא דאין דנין אותו בכלל ופרט אהני לרבויי עכו"ם הואיל ודמיא לפרטא בכל מילי שכופר בעיקר כמותו: **כי קלנס.** מיעט את הרבוי ולימדך שלא תרבה בו את הכל אלא זה והדומה לו וכי דרשינן הכי היכא דמיקרבן להדדי אבל היכא דרחקן זה מזה אהני דלא תמעטיה בהאי מיעוטא כשאר מיעוטין אלא מידי דלא דמי ליה במידי כגון שאר מיקום ב"ד אבל שאר נסקלין דדמו ליה מיתת דנסקילה כמותן לא תמעט מיניה ומהכא מיפשוט לך בכל דוכתא דאיכא כלל ופרט וכלל דמאן דדרים ליה בכללי ופרטי אינו מרבה תורה אור

השתא דמרחקי מהדדי. והא דלמרי' (ג)מכתוב (יב:) כלל ופרט המרוחקין זה מזה אין דנין אותו בכלל ופרט ולא דאין דנין כלל אלא דנין בכלל ופרט ואהני לרבויי מידי כי הכא דלהכי לרבויי עכו"ם*: **אותו** בלא כסותו. ולקמן על גב דמשמעת סקילה היה ערוס ס"ד שילבישהו בשעת תלייה: **שתי** עבירות. ומעשה דשמעון בן שטח יש בעלת אוד וידעוני ויש מוכר חבר ושאר מכשפות: תלישה

השתא דמרחקי מהדדי אהני לרבויי עבודת כוכבים דדמי ליה בכל מילי ור' אליעזר דריש ריבויי ומיעוטי והומת ותלית רבוי כי קללת מיעוט אי הוו מקרבי להדדי לא הוו מרבינן אלא עבודת כוכבי דדמי לה בכל מילי השתא דמרחקי מהדדי אהני לרבויי שאר הנסקלין: האיש *תולין וכו': מ"ט דרבנן *אמר קרא יותלית אותו אותו ולא אותה ור' אליעזר אותו בלא כסותו ורבנן אין הכי נמי אלא אמר קרא יוכי יהיה באיש חטא איש ולא אשה ור' אליעזר האי וכי יהיה באיש מאי דריש ביה אמר ריש לקיש ההוא למעוטי בן סורר ומורה והתניא בן סורר ומורה נסקל ונתלה דברי ר' אליעזר אלא אמר רב נחמן בר יצחק לרבות בן סורר ומורה מאי טעמא דאמר קרא וכי יהיה באיש חטא איש ולא בן חטא מי שעל חטאו נהרג יצא בן סורר ומורה שעל שום סופו נהרג הוי מיעוט אחר מיעוט *ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות: אמר להן רבי אליעזר והלא שמעון בן שטח תלה נשים כו': *אמר רב חסדא לא שנו אלא בשתי מיתות אבל במיתה אחת דנין והא מעשה דשמעון בן שטח דמיתה אחת הואי וקא אמרו ליה דאין דנין אלא אי איתמר הכי איתמר לא שנו אלא במיתה אחת כעין שתי מיתות והיכי דמי כגון שתי עבירות *אבל במיתה אחת ועבירה אחת דנין מתיב רב אדא בר אהבה *אין דנין שנים ביום אחד ואפילו בנואף ונואפת תרגמא רב חסדא בבת כהן ובועלה °או בבת כהן וזוממי זוממיה (ח) *תניא ר"א בן יעקב אומר שמעתי שבית דין מכין ועונשין שלא מן התורה ולא לעבור על דברי תורה אלא כדי לעשות סייג לתורה ומעשה באחד שרכב על סוס בשבת בימי יונים והביאוהו לבית דין וסקלוהו לא מפני שראוי לכך אלא שהשעה צריכה לכך שוב מעשה באדם אחד שהטיח את אשתו תחת התאנה והביאוהו לבית דין והלקוהו לא מפני שראוי לכך אלא שהשעה צריכה לכך: **מתני'** כיצד תולין אותו משקעין את הקורה בארץ והעץ יוצא* ומקיף שתי ידיו זו על גב זו ותולה אותו רבי יוסי אומר הקורה מוטה על הכותל ותולה אותו כדרך שהטבחין עושין ומתירין אותו מיד ואם לן עובר עליו בלא תעשה שנאמר °לא תלין נבלתו על העץ כי קבר תקברנו כי קללת אלהים תלוי וגו' כלומר מפני מה זה תלוי מפני שבירך את השם ונמצא שם שמים מתחלל* אמר רבי מאיר בשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת* קלני מראשי קלני מזרועי אם כן המקום מצטער על דמן של רשעים שנשפך קל וחומר על דמן של צדיקים ולא זו *בלבד אמרו אלא כל המלין את מתו עובר בלא תעשה *הלינהו לכבודו להביא לו ארון ותכריכים אינו עובר עליו ולא היו קוברין אותו בקברות אבותיו אלא *שתי בתי קברות היו מתוקנין לבית דין אחת לנהרגין ולנחנקין ואחת לנסקלין ולנשרפין נתעכל הבשר מלקטין את העצמות וקוברין אותן במקומן* והקרובים באים ושואלים בשלום הדיינין ובשלום העדים כלומר שאין בלבנו עליכם שדין אמת דנתם ולא

אמר דמרחקי מהדדי. והא דלמרי' (ג)מכתוב (יב:) כלל ופרט המרוחקין זה מזה אין דנין אותו בכלל ופרט ולא דאין דנין כלל אלא דנין בכלל ופרט ואהני לרבויי מידי כי הכא דלהכי לרבויי עכו"ם*: **אותו** בלא כסותו. ולקמן על גב דמשמעת סקילה היה ערוס ס"ד שילבישהו בשעת תלייה: **שתי** עבירות. ומעשה דשמעון בן שטח יש בעלת אוד וידעוני ויש מוכר חבר ושאר מכשפות: תלישה

לא ; מיי' פי"ד מהלי' סנהדרין הלכה ט וסי"ד מהלכות אבל הלכה ח סמג לאוין קצ עוש"ע יו"ד סימן שמ סעיף ח:

לא ; מיי' פי"ד מהלי' סנהדרין הלכה ט וסי"ח מהלי' אבל הלכה ט סמג עשין קכ:

לב ה מיי' פי"ג מהלי' סנהדרין הלכה ו סמג עשין לח:

כז א ב מיי' פי"ד מהלי' סנהדרין הלכה י וסמג עשין קכ:

כח ג מיי' פי"ד שם הלכה ד סמג שם ולאוין לח טור שלחן ערוך חושן משפט סימן כ [וכתב הלחם עוד בכ"ק פ"ט דף לו. וביומות פ"ו דף לב.]:

כט ד ה מיי' פי"ז מהלכות סנהדרין הלכה ז סמג עשין קג:

[ופ"ש תוס' כ"ק פס. ד"ה כלל ותוס' מכות נה: ד"ה כלל ותוספות פסחים ו: ד"ה אבל]

ל ו מיי' שם הלכה ח וסי"ד מהלכות אבל הלכה ח סמג לאוין קצ עוש"ע יו"ד סימן שמ סעיף ח:

לא ; מיי' פי"ד מהלי' סנהדרין הלכה ט וסי"ח מהלי' אבל הלכה ט סמג עשין קכ:

לב ה מיי' פי"ג מהלי' סנהדרין הלכה ו סמג עשין לח:

רבינו חננאל

שבפרט מקלל לבדו אין זולתו לא וכיון דמרחקי הדרם מן הכלל אתני לרבוי עובר עבודה זרה כי נתלה דדמי ליה למקלל בכל דבר ששניהן כופרין הן בעיקר ושניהן בסקילה ור"אליעזר היה דורש התורה רבויי ומעוטי והומת ותלית ריבה כל מומת תתלייה כי קללת אלהים תלוי מיעם כל מומת מלהתלות אלא המקלל בלבד ואי הוה ריבוי בהדי מיעוט בקרוב הוה ממעטי כל מומתין מתליה זולתי עובר ע"ז דדמי ליה בכל מילי. השתא דמרחקי אהני ריבוי לרבויי שאר הנסקלין: האיש נתלה ולא האשה נתלית שנאמר וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת ותלית אותו על עץ ור' אליעזר דרש הכי כי יהיה באיש חטא איש ולא בן למעוטי בן סורר ומורה חטא מי שעל חטאו נהרג למעוטי בן סורר ומורה שעל סופו נהרג כמפורש בענין בן סורר ומורה הוי מיעוט אחר מיעוט לרבות ומרבה בן סורר ומורה להתלות. אמר ר' אליעזר מעשה בשמעון בן שטח שתלה נשים באשקלון אמרו לו משם ראיה והלא אין דנין שנים ביום אחד והוא דן שמונים ביום אחד אמר רב חסדא לא שנו שאין דנין שנים ביום א' אלא במיתה אחת כעין שתי מיתות והוא כגון זכר ונערה מאורסה שהן שתי עבירות ואע"פ ששניהן במיתה אחת בסקילה כיון ששתי עבירות הן אין דנין אותן אבל במיתה אחת ועבירה אחת כגון עשרה באו על עשרה זכרים דנין אותן בולן ביום אחד ומותיב עליה רב אדא בר אהבה אין דנין ביום אחד אפי' נואף ונואפת ופריק רב חסדא בבת כהן *)ראשת ישראל ובועלה שהיא בשריפה ובועלה בחנק או בת כהן וזוממי זוממיה פי' כגון שהעידו שזינתה ונתחייבה שריפה באו אחרים והעידו הזוממין ונמצאו הראשונים שהעידו כי זינתה עדי אשת ונתחייבה היא והזוממין מיתה היא בשריפה והן בחנק; **תניא** א"ר אליעזר שמעתי שב"ד מכין ועונשין שלא מן התורה לעשות סייג לתורה ומעשה באחד שרכב על סוס בשבת וסקלוהו ב"ד לא מפני שראוי לסקולו אלא לעשות סייג שהשעה היתה צריכה לכך. ותקח את (הבגד) [השק] ותחבור לה אל הצור (ש"ב כא) מלמד שהיתה מצדקת הדין ואומרת הצור תמים פעלו אמר בש"ר אושעיא גדול קדוש השם מחלל השם בחלול השם **) כתיב והמה דומתו בימי קציר בתחילת קציר שעורים וכתיב מתחלת קציר עד נחך מים עליהם מן השמים וגו' **שהא** מתחלת קציר שעורים מלמד שהיו תולין מס"ז בנוסן עד זמן הרביעה ב"ר במרחשוון והיו עוברים ושבים אומרים מפני מה תלויין כל כך והיו אומרים להן מפני ששמשו ידיהם בגרים והלא דברים ק"ו ומה הללו שאינן גרי צדק כך גרי אמת עאכ"ו הרבה גרים נתגיירו באותו זמן ובקידוש השם כתיב לא תלין נבלתו תני המעביר ארון ממקום למקום אין בו משום ליקוט עצמות המלקט עצם עצם משיתאכל הבשר תני לקוט עצמות אין אומרים עליהם קנים ונהי ולא ברכת אבלים ולא תנחומי אבלים אלו הן ברכת אבלים שאומר בבומות. תנחומי אבלים הן שאומרים בשורה אבל אומר עליהם דברים

*) נמיק דלמעון מה כתב רבינו ומשם ישראל הלא בנת כהן אין נ"מ כלל אם נשתא לישראל או לכהן: **) כיוצאמי לפנינו כאן ובקדושין פ"ד נאמרו לאיסור כמיעל הפס כתיב לא תלין ובקדושין הפס כתיב והמה דומתו וגו' ופי' בכנלי יומות דף ע"ו:

גליון השס"ם

גמ' אי בנת כהן וזוממי זוממיה. עיין מכות דף ב ע"ח תוס' ד"ה זוממי:

ג"ל נחלה הש"ל

ל"ל למעוט

[תוספתא פ"ו ע"ב ותוספתא דנגעים פרק ח ע"ב]

ל"ל

[נסה"מ מסנה]

[תגיגה פו:]

[נסה"מ כביכול]

[נסה"מ ל"ב מלת אחרו] [לקמן מח:]

[יומות מח:]

הגהות הב"ח

(ח) גמ' בנת כהן וזוממי זוממיה. כ"ב מי' מכות ד"ב ע"ח תוס' ד"ה זוממי בת כהן וכו' דסיינו היכא דליכא דין מיתה בנוסל: (ב) תוס' ד"ה בסתא וכו' והא דאמרינן. כ"ב בכ"ק דף פ"ס ע"ח.

גליון השס"ם

גמ' לא בנת כהן וזוממי זוממיה. עיין מכות דף ב ע"ח תוס' ד"ה זוממי: